מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר שתי דרכים לבניית שמות בעברית: שורש+משקל ובסיס+צורן
- לזהות משקלים נפוצים ואת המשמעות הקבועה שלהם
- לתרגל זיהוי שורש, בסיס וצורן במילים נתונות

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנת המשקלים

1. א – בעל מקצוע
2. א – מִקְטָל
3. א – תכונה מוחלשת, כמו 'קצת ירוק'
4. א – מקום
5. א – סֵפֶר + יה

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – השורש נ־ג־ר שובץ במשקל קַטָל
2. לא נכון – מַקְטֵל מציין כלי, כמו מזלג ומפתח
3. נכון – ות הוא צורן של שם מופשט
4. לא נכון – מילים במשקל זה הן שמות של מחלות, כמו שפעת ודלקת
5. נכון – כך נוצרות מילים כמו ספרן ועיתונאי

חלק ג' – השלמת מילים

1. מספר
2. ג־ר־ש
3. ון
4. תַּקְטִיל
5. סירוק

חלק ד' – התאמה – מילה למשמעות

- 1 – ג (בעל מקצוע)
- 2 – ד (מקום)
- 3 – ה (כלי)
- 4 – ב (מחלה)
- 5 – א (תכונה מוחלשת – קצת)

חלק ה' – הסבר בקצרה

1. בשורש ומשקל שמים שלוש אותיות בתבנית קבועה; בבסיס וצורן לוקחים מילה שלמה ומוסיפים לה סיומת
2. למשל: חַיָט, רַצָף – כל תשובה הגיונית שמתאימה למשקל ולמשמעות מתקבלת
3. תשובה חופשית הכוללת שם משקל נכון, משמעות מדויקת ודוגמה מתאימה

חלק ו' – כתיבה יצירתית

1. יש לבדוק שימוש נכון בלפחות שלושה שמות מקצוע במשקל קַטָל, ושהפסקה קוהרנטית

כרטיס יציאה – מה לחפש

- דוגמה נכונה עם זיהוי שורש מדויק
- דוגמה נכונה עם זיהוי בסיס וצורן מדויקים
- הסבר שמבחין בין תבנית קבועה לבין תוספת לבסיס קיים

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בכתיבת כמה מילים מהטבלה על הלוח ולבקש מהתלמידים לנחש את המשקל לפי הדוגמאות
- כדאי להדגיש שבמשקל האותיות ק־ט־ל הן רק סימון למקום אותיות השורש, ולא חלק מהמשמעות
- בחלק הפתוח מומלץ לאפשר עבודה בזוגות ולשתף כמה דוגמאות בכיתה

דף תרגול: תצורת השם – שורש ומשקל, בסיס וצורן

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בעברית בונים שמות בשתי דרכים עיקריות: שילוב של שורש במשקל קבוע (כמו נַגָּר), או הוספת צורן לבסיס שהוא מילה שלמה (כמו סִפְרִיָּה מהמילה סֵפֶר). בדף זה נתרגל את שתי הדרכים.

1 חלק א' – הבנת המשקלים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. המשקל קַטָּל מציין בדרך כלל:

א) בעל מקצוע ב) מקום ג) כלי ד) מחלה

2. המילה מִטְבָּח בנויה במשקל:

א) מִקְטָל ב) מַקְטֵל ג) קַטָּל ד) תַּקְטִיל

3. המשקל קְטַלְטַל מציין:

א) תכונה מוחלשת, כמו 'קצת ירוק' ב) בעל מקצוע ג) מקום ד) כלי

4. הצורן 'יה' בשיטת בסיס+צורן מציין בדרך כלל:

א) מקום ב) הקטנה ג) שם תואר ד) מחלה

5. המילה סִפְרִיָּה נוצרה מהבסיס:

א) סֵפֶר + יה ב) סֵפֶר + אי ג) סֵפֶר + ות ד) סֵפֶר + ן

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	נַגָּר הוא שם שנוצר בשיטת שורש ומשקל	☐	☐
2	המשקל מַקְטֵל מציין בעיקר מחלות	☐	☐
3	חֲבֵרוּת נוצרה מהבסיס חָבֵר בתוספת הצורן ות	☐	☐
4	כל המילים במשקל קַטָּלֶת הן שמות של כלים	☐	☐
5	בשיטת בסיס וצורן לוקחים מילה שלמה ומוסיפים לה סיומת	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. סַפָּר הוא מי ש _____ (גוזר) שיער

2. השורש של המילה מִגְרָשׁ הוא _____

3. המילה דְּבוֹן נוצרה מהבסיס דֹּב בתוספת הצורן _____

4. המשקל של המילה תַּפְרִיט הוא _____

5. מַסְרֵק הוא כלי ל _____

4 חלק ד' – התאמה – מילה למשמעות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. נַגָּר	____	**א.** תכונה מוחלשת – קצת
2. מְקֻלְקָל	____	**ב.** מחלה
3. מַזְלֵג	____	**ג.** בעל מקצוע
4. שַׁפַּעַת	____	**ד.** מקום
5. יְרַקְרַק	____	**ה.** כלי

5 חלק ה' – הסבר בקצרה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מה ההבדל בין הדרך של שורש ומשקל לבין הדרך של בסיס וצורן

2. כתבו שתי דוגמאות נוספות (לא מהדף) של מילים במשקל קַטָּל לבעלי מקצוע

3. בחרו משקל אחד מהטבלה והסבירו מה המשמעות שלו, עם דוגמה משלכם

6 חלק ו' – כתיבה יצירתית

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו פסקה קצרה המתארת יום בחיי בעל מקצוע, והשתמשו בלפחות שלושה שמות שנוצרו במשקל קַטָּל (למשל נגר, ספר, טבח)

כרטיס יציאה

תנו דוגמה למילה שנוצרה משורש ומשקל, וציינו את השורש

תנו דוגמה למילה שנוצרה מבסיס וצורן, וציינו את הבסיס ואת הצורן

מה ההבדל העיקרי בין שתי הדרכים לבניית שמות?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀